

Probleme etice ale sfârșitului vieții Formele eutanasiei

Definiții

Etimologic, cuvântul „euthanasie” provine din limba greacă:

- ”eu” = bun
- ”thanatos” = moarte

“moarte bună, moarte frumoasă, moarte ușoară”

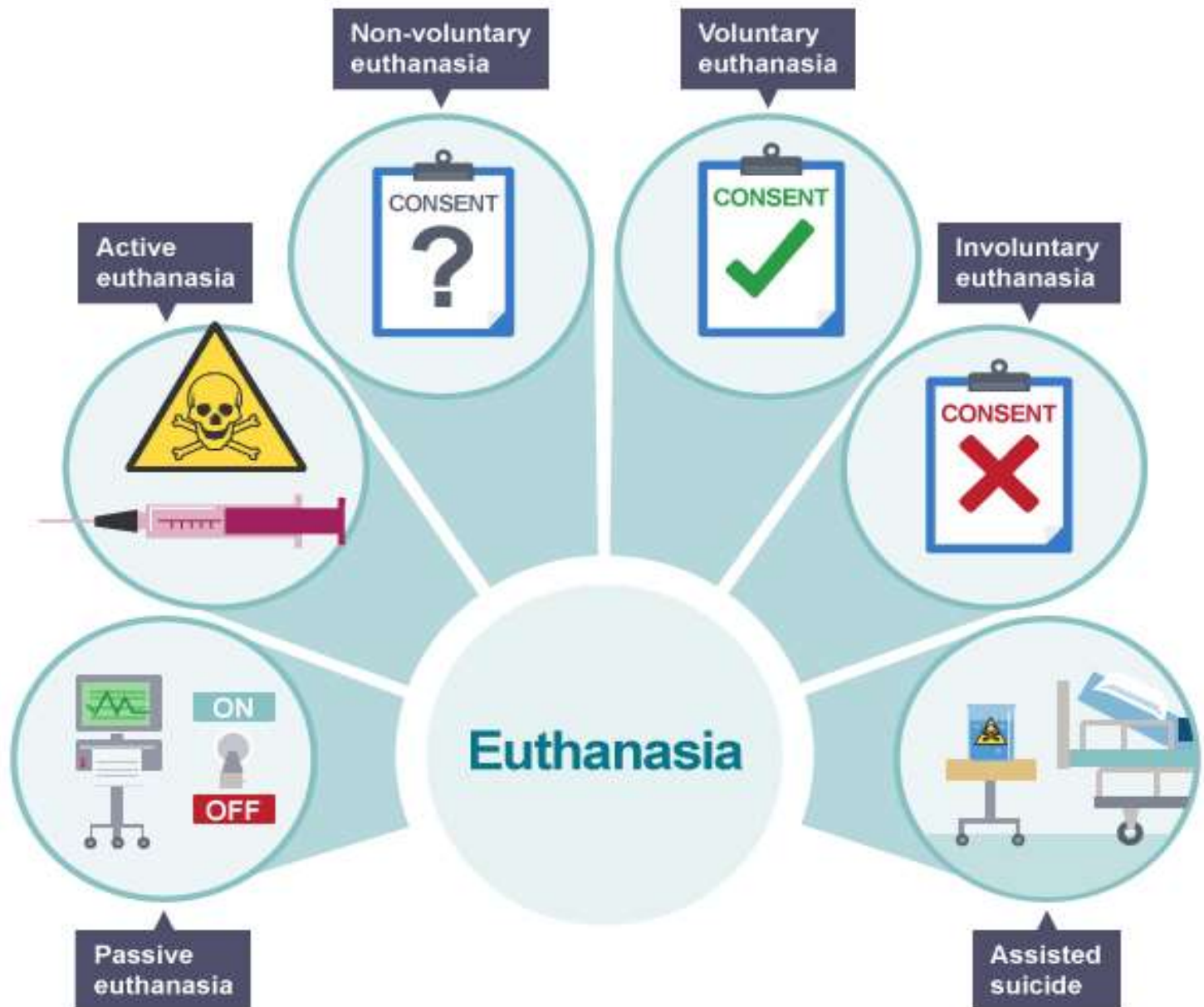
Filozofului englez Francisc Bacon (1561-1626) i se datorează prima utilizare a cuvântului eutanasiе, în domeniul medical, cu sensul de ”moarte blândă, cu îngrijiri”

Eutanasia - „a gentle and easy death” - o moarte blândă și ușoară (dicționarul Oxford)

Eutanasia este o metodă de provocare a unei morți nedureroase unui bolnav incurabil, pentru a-i curma o suferință grea și îndelungată (Dicționarul explicativ al limbii române 1998)

Sinuciderea asistată medical (SAM) Reprezintă terminarea de către un pacient a propriei vieți, cu ajutorul medicului (în practică diferența față de eutanasia voluntară este minimă).

Clasificarea eutanasiei

Clasificarea eutanasiei

Criteriul acțiunii medicului

Eutanasia activă (mercy killing, omorul din milă) – atunci când moartea este produsă în mod deliberat și activ, prin mijloace pozitive.

Eutanasia pasivă (letting die, mercy dying, lăsarea să moară) - atunci când moartea este produsă în mod deliberat prin neînstituirea sau întreruperea unor măsuri obișnuite de nutriție sau tratament/lipsa aplicării sau întreruperea unui tratament care ar putea prelungi viața.

Clasificarea eutanasiei

Criteriul voinței personale a bolnavului

Voluntară - bolnavul aflat în stadiu terminal este competent, având discernământ neafectat de boală, solicitând în mod repetat medicului scurtarea suferințelor, fiind conștient că nu mai există nici un fel de soluție terapeutică.

Involuntară - pacientul, deși are capacitatea de a decide, nu este consultat asupra gestului aducător de moarte sau a declarat anterior că nu dorește să i se practice eutanasia.

Nonvoluntară - se pune capăt vieții unui bolnav care nu poate alege el însuși între a trăi și a muri, acordul subiectului neputând fi obținut din cauza stării lui mintale sau fizice.

Forme speciale de eutanasia

Cripto-tanasia este o formă de eutanasia subtilă, la limită cu moartea naturală, insesizabilă ca un act de violență.

Medicotanasia sau automat-tanasia este un fel de eutanasia pasivă, produsă prin suprimarea aparaturii de menținere a vieții. Ea este similară cu decizia de a nu resuscita.

Eutanasia economică apare ca un refuz de tratament al celor în vârstă din rațiuni economice.

Eutanasia eugenică reprezintă un adevărat genocid ce presupune eliminarea prin eutanasia a persoanelor cu handicap sau a celor suferinzi de diverse boli.

Legislație

În **Olanda**, eutanasia este legiferată din anul 2001.

Regulile de conduită ale Societății Medicale Olandeze, în ceea ce privește cazurile eligibile pentru eutanasia, sunt următoarele:

- hotărârea de a muri trebuie să fie luată în mod voluntar, de un pacient competent și informat,
- intenția pacientului de a muri trebuie să fie clară, iar decizia trebuie să fie liberă,
- suferința fizică sau mentală trebuie să fie intense, de nesuportat și fără speranță de revenire;
- nu este obligatoriu ca bolnavul să fie în stadiu terminal;
- toate modalitățile de tratament să fi fost încercate sau refuzate de către pacient,
- eutanasia voluntară sau suicidul asistat trebuie duse la îndeplinire de către un doctor,
- medicul trebuie să aibă înregistrate în scris toate detaliile cazului;
- moartea trebuie raportată la procuratura districtuală ca un caz de eutanasia voluntară sau de suicid asistat și nu ca o moarte de cauză naturală.

Legislație

În **Belgia**, în septembrie 2002 a fost legalizată eutanasia.

Belgia este singura țară din lume care permite eutanasia minorilor de orice vârstă.

În **Elveția**, din 2004 se acceptă sinuciderea asistată medical (SAM) prin întreruperea sau neinstituirea tratamentului. În prezent în această țară are loc cel mai mare număr de SAM din Europa.

În **Australia**, în 1996, Parlamentul Teritoriului de Nord al Australiei a legiferat practicarea eutanasiei prin administrarea unei injecții letale unui pacient terminal, la cererea sa expresă, după examinare psihiatrică care să dovedească competența psihică a acestuia. Practica imediat următoare, marcată de cazuri de abuz săvârșit de medici, a dus la abrogarea acestei legi după numai câteva luni.

Legislație

În Oregon, sinuciderea asistată medical a fost legalizată în 1997.

Un raport recent a dezvăluit că, pe măsură ce se accepta SAM-ul, procentul pacienților care au murit prin SAM a crescut de la 12% în 1998 la 26% în 1999 și la 63% în 2000.

Pe măsura acceptării SAM-ului, aproape două treimi din cei ce au murit ca urmare a SAM au declarat că se simțeau o povară pentru familii, prieteni, îngrijitori și acesta a fost motivul principal pentru care au cerut SAM.

Legislație

În România, atitudinea actuală este total împotriva implicării personalului medical în curmarea vieții pacientului ipotetic candidat pentru eutanasiere. Această atitudine are la bază și este transpusă în următoarele litere de lege:

- Constituția României (art.22, alin.1) - “Dreptul la viață, precum și dreptul la integritate fizică și psihică ale persoanei sunt garantate.”
- Codul Penal al României (Infrațiuni contra vieții)
- Codul de deontologie medicală al Colegiului Medicilor din România stipulează că practicarea eutanasiei și eugeniei este contrară principiilor fundamentale ale exercitării profesiei de medic, întreaga activitate profesională a medicului fiind dedicată exclusiv apărării vieții, sănătății și integrității fizice și psihice a ființei umane.
- Declarația Universală a Drepturilor Omului – art 3 ”orice om are dreptul la viață, libertate și inviolabilitatea persoanei”
- Convenția Europeană a Drepturilor Omului – art 2 ”dreptul la viață este un drept garantat”

Prelevare de organe de la pacienții eutanasiați

Mai mulți medici și bioeticieni din cadrul spitalelor și universităților din Benelux discută aspectele etice și legale ale prelevării de organe de la pacienții eutanasiați.

”...credem că medicul ar trebui să informeze pacientul candidat pentru eutanasia despre posibilitatea donării de organe, chiar dacă acest lucru poate afecta relația de încredere, cu atât mai mult cu cât unii pacienți s-ar putea să nu ia în considerare această posibilitate, considerând că nu este posibilă în acest context...”

”...un argument contra se referă la faptul că pacientul s-ar simți presat să accepte eutanasia pentru a putea fi donator de organe, în timp ce publicul larg ar considera că eutanasia a fost acceptată doar pentru a face posibilă prelevarea de organe. Prelevarea organelor este un subiect ce ar trebui atins doar după ce decizia de eutanasia a fost făcută...”

Argumente pro

Argumentul etic central al *susținătorilor eutanasiei voluntare* este acela că respectul pentru orice persoană ar trebui să impună, în mod automat, respectul pentru alegerile pe care aceasta le face. Acest argument se află în legătură directă cu conceptul de autonomie și autocontrol.

Argumentul compasiunii în fața unei suferințe majore, boli incurabile care produc o degradare fizică și psihică neacceptată de pacient. În astfel de situații, gestul apare ca un act de compasiune pentru persoana a cărei viață a devenit de nesuportat.

Argumente pro

Argumentul progresului social potrivit căruia societatea ar avea obligația de a-i elimina din cadrul ei pe cei care nu fac față din punct de vedere fizic și mintal. Aceasta are la bază teoria utilitaristă cunoscută sub numele de darwinism social, teorie populară în Germania Nazistă.

Argumentul necesității economice are în vedere costurile ridicate pentru îngrijirea medicală și socială a celor care ar putea fi candidați pentru eutanasiu.

Argumente contra

Încălcarea principiilor eticii medicale:

- principiul beneficienței
- principiul nonmalefacenței

principii care își găsesc originea chiar în **Jurământului lui Hipocrate**

”...voi îndruma îngrijirea bolnavilor spre folosul lor, pe cât mă vor ajuta puterile și mintea, și mă voi feri să le fac orice rău și orice nedreptate. Nu voi încredința nimănui otrăvuri, dacă îmi va cere, și nu voi îndemna la așa ceva...”

Principiul **sfințeniei sau inviolabilității vieții**, care poate fi susținut atât prin argumente de ordin religios cât și nereligios.

Legalizarea eutanasiei sau SAM-ului va aduce modificări profunde în atitudinile sociale față de boală, infirmități, moarte, vârstă înaintată și rolul profesiei medicale.

Odată ce eutanasia este legalizată, va deveni din ce în ce mai mult o **“opțiune de tratament”** printre celelalte tratamente medicale și chirurgicale obișnuite.

Legalizarea eutanasiei și SAM-ului va **submina** în cele din urmă **îngrijirea medicală**, în special îngrijirea paliativă și va **submina serios relațiile doctor-pacient**.

Se susține ca eutanasia reprezintă dreptul de a avea o moarte “bună”. Totuși, eutanasia nu reprezintă dreptul de a avea o moarte “bună”. Ea reprezintă drepturile care li se dau medicilor asupra vieții pacienților lor.

Eutanasia, odată legalizată, nu va putea fi controlată. Dacă eutanasia ar fi legalizată, ar fi uciși și pacienți care nu și-au dorit acest lucru.

Legalizarea eutanasiei sau SAM-ului ar impune o presiune asupra celor bolnavi și a acelor care simt că datorită bolii, infirmităților și a tratamentului scump, au devenit nefolositori pentru societate și în special pentru rude.

Un alt argument puternic anti-eutanasie este constatarea că *dorința de a muri este rareori o decizie întra-devăr autonomă*. Dorința de a muri este mai degrabă expresia depresiei, durerii sau a unui control slab al simptomelor, decât o dorință autentică. Dorința de a muri și de a trăi se schimbă frecvent în timp, în special dacă durerea sau depresia au fost tratate.

Așadar, deși a fost acceptată ca o alternativă în unele țări sau regiuni, eutanasia rămâne deocamdată un subiect tabu, deoarece rolul fundamental al medicului este esențialmente curativ, el nu se poate substitui, nu poate dobândi puteri asupra vieții și a morții, nu poate decide privitor la întreruperea vieții, nu îi este permisă derogarea de la rolul de terapeut.